

Шевела Н. С.,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня,
спеціальності 071 «Облік, аудит і оподаткування»,
освітньої програми «Облік, аудит та оподаткування»;
науковий керівник:
Костирко Р. О.
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Однією з найголовніших засад створення здорового економічного середовища у розвинених країнах є процвітання малого підприємництва – самостійного, ініціативного, упорядкованого господарювання фізичних осіб підприємців та малих підприємств, які є достатніми в своїй кількості і якості. Мале підприємство – підприємство, що відповідає певним критеріям, визначеним в нормативно-правових актах, керівництво яким зазвичай здійснюється одноосібним власником та займає у своїй галузі чітко визначену вузьку нішу, стримуючи монополізацію ринку. На теперішній час в Україні, відповідно до Господарського кодексу, Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні встановлено різні критерії (тобто існує неузгодженість таких критеріїв), залежно від яких підприємства можуть належати до суб'єктів мікропідприємництва, малого підприємництва, середнього або великого, такі як:

- Середньорічна кількість працевлаштованих
- Річний дохід
- Балансова вартість активів [1; 2].

З огляду на вищезазначені протиріччя, можна зауважити, що вони заважають не лише однозначній ідентифікації окремого підприємства, але й адекватному регулюванню діяльності суб'єктів малого підприємництва з боку держави, збору та аналізуванню статистичних даних, розвитку малого бізнесу в цілому, що тягне за собою гальмування формування в Україні середнього класу як основи здорового суспільства. Суб'єкти малого підприємництва впливають на економічний розвиток суспільства та сприяють згладжуванню соціальної стратифікації, розвантажують великі підприємства від виробництва такої продукції, яка носить індивідуальний характер, і тримають першість у впровадженні інновацій, надаючи можливість вибору різних шляхів та способів роботи для користі суспільства та власного добробуту.

Вагомий внесок у розвиток тем обліку, аналізу та аудиту діяльності суб'єктів малого підприємництва були присвячені наукові праці Багрій Н.Я., Тивончук О.І., Долішня Т.І., Хмельюк А.В., Маркус О.В., Сахарук М.О., Ужва А.М., Іванченкова Л.В., Ткачук Г.О., Скляр Л.Б., Вовк В.М., Кирдей Ю.О., Добровольський П.А.,

Тимченко О.І., Ратинський В.В., Собченко Т.С., Соскіда Ю.М., Шеховцова В.В., Будько О.В., Запорожець Г.В., Васильєва В.Г., Книшек О.О., Ковальчук М.М. Результати цих досліджень містять важливий теоретичний і практичний вклад в розробку теми. Підприємства малого бізнесу мають важливу особливість, а саме – вони мають широкий спектр можливостей обирати як працювати: за загальною чи спрощеною системою обліку та звітності; бути платником єдиного податку, чи податку на прибуток, відповідно до специфіки їхньої діяльності; комфортну для них форму організації та ведення бухгалтерського обліку; який використовувати план рахунків бухгалтерського обліку. Основним документом, що визначає перелік, структуру і порядок заповнення фінансового звіту суб'єкта малого підприємства є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Відповідно до якого мале підприємство має подавати у звіті дві форми: №1-м та №2-м, або №1-мс та №2-мс [3], зокрема:

1) Форми № 1-м, ф. № 2-м використовуються:

➤ «малими підприємствами – юридичними особами, які визнані такими відповідно до Закону № 996;

➤ представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності» [4];

2) Форми № 1-мс, ф. № 2-мс подаються:

➤ «мікропідприємствами – юридичними особами, які визнані такими відповідно до Закону № 996;

➤ непідприємницькими товариствами» [4].

Базою для фінансового аналізу підприємства є його фінансова звітність, тобто вищезазначені форми. В основу аналізу Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва покладено горизонтальний (часовий, аналіз динаміки), вертикальний (структурний) та параметричний (коефіцієнтний) види аналізу. Важливим показником для аналізу є чистий прибуток (збиток) підприємства, а отже, коректне визначення фінансового результату підприємства є ключовою метою обліку, оскільки для більшості користувачів саме цей показник є найбільш зрозумілим та простим при оцінці потенційних можливостей та ризиків, ефективності роботи управлінського персоналу, платоспроможності підприємства тощо. Одним з користувачів фінансової звітності підприємства малого бізнесу є аудиторська компанія, що здійснює перевірку. На малих підприємствах довіра аудитора до ефективності системи внутрішнього контролю зазвичай має бути нижче, ніж для середніх і великих економічних суб'єктів, і з цієї причини думка аудитора про достовірність бухгалтерської звітності має в більшій мірі визначатися аудиторськими процедурами по суті. Аналіз реального місця малого підприємництва в економіці України та розробленості теми бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту малих підприємств, показує, що вони мають достатньо інструментів заохочення до ведення активного економічного життя та розвитку. Проте, в останні декілька років зовнішні фактори, такі як пандемія та війна, роблять неможливим підтримання стабільності процесів зростання.

Основним завданням внутрішньодержавної політики у післявоєнний період має бути саме підтримка малого підприємництва, через його важливість для

якнайшвидшого відновлення та стабілізації економічного (збільшення обсягів виробництва) та соціального (створення робочих місць) життя України. Визначені особливості організації обліку, аналізу та аудиту діяльності суб'єктів малого підприємництва та перспективи їх подальшого розвитку в Україні дозволяють говорити про те, що необхідно продовжувати розробку теми та ефективних заходів підтримки малого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України [із змінами і доповненнями]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n316>
2. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.06.1999 р. № 996- XIV [із змінами і доповненнями]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 [зі змінами і доповненнями]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
4. Форми фінансової звітності, які повинні подаватися неприбутковими організаціями. Сайт Головного управління ДПС у Луганській області. URL: <https://lg.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/715369.ht>